

Metodické cvičení – Politické procesy

Autor: Ludmila Fridrichová

I. Proces s Miladou Horákovou

Prokurátor: Vy jste sama řekla, že jste chtěli dosáhnout svou protistátní činností zničení lidové demokratického zřízení, že ano?

Obžalovaná Horáková: Ano.

Prokurátor: Znamenalo to návrat továrníků, jimž byly po únoru znárodněny továrny, zpět do továren?

Horáková: Neměli jsme ještě konkrétní řešení.

Prokurátor: Mluvte jasně.

Obžalovaná Horáková: Znamenalo by to bývalo při nejmenším řešit nějakým způsobem kompenzace a reparace pro tyto osoby.

Prokurátor: Paní obžalovaná, ptám se znovu, zda tento program znamenal návrat továrníků do továren, které byly znárodněny?

Horáková: Návrat vlastnictví těch továren.

Prokurátor: Byl to program pro miliónáře, nebo pro lid?

Horáková: Byl to program pro buržoazní vrstvy.

Prokurátor: Když jste se domnívala, že dělníci nejsou ochotni odevzdat továrny kapitalistům, za jakých okolností jste se domnívala, že se to může stát?

Horáková: Za podmínek zvratu, změny režimu.

Prokurátor: Za jakých okolností k tomu mohlo dojít?

Horáková: Ty souvislosti, za jakých k tomu mohlo dojít, jsme konkrétně viděli ve třech možnostech. V možnosti války, v možnosti dohody diplomatické, která by byla vynucena tlakem hospodářským...

Prokurátor: Zůstaňme u první možnosti, možnosti války, paní obžalovaná, jaké války, s kým, proti komu?

Horáková: Války západních mocností proti východu, to znamená proti lidové demokratickým zemím a Sovětskému svazu.

(Rudé právo, 1. červen 1950)

Úkoly k textu:

- 1) Žáci pracují ve skupinách. Představí si, že jsou dr. Josef Urválek, prokurátor Státního soudu s Miladou Horákovou. Na základě textu si připraví krátkou závěrečnou řeč shrnující „zločiny její záškodnické skupiny“ a navrhnou vhodný trest.
- 2) Žáci přečtou připravené řeči. Učitel přečte úryvek skutečné řeči dr. Josefa Urválka z Rudého práva (z 9. června 1950). Žáci zhodnotí, zda se jim podařilo správně formulovat hlavní zločiny, kterých se měla Horáková dopustit.

V první části závěrečné obžalovací řeči ukázala státní prokuratura, že obžalovaní představují konce té třídy, která již prohrála svůj boj o moc, přešla na pole otevřené kriminální zločinnosti. Na této základně kriminální zločinnosti proti vlastnímu státu a lidu spikli se všichni obvinění v jedno protistátní spiknutí. Jejich společným cílem bylo obnovení kapitalismu v naší zemi a zničení lidové demokratického zřízení, zbavení lidu všech

jeho svobod a revolučních vymožeností a zničení samostatnosti a svrchovanosti republiky. Společnými byly jim také zločinné metody, kterých používali. Jsou to špiónáž, příprava teroristických akcí, rozvratná činnost a především spekulace s útočnou válkou západních imperialistů proti vlastnímu národu, při níž se chystali sehrát úlohu páté kolony.

Žáci se zamyslí nad tím, jak měl zapůsobit proces na politické odpůrce komunismu?

- 3) Žáci si znova přečtou výslech Horákové a pokusí se formulovat její názor na únor 1948 a znárodnění.
- 4) Žáci se pokusí zamyslet nad rolí prokurátora v procesu (jak klade otázky, je nestranný, jaký používá jazyk)?

II. Proces s Rudolfem Slánským

Starý nepřítel strany — oportunist a treckista

Vytváření protistátního spikleneckého centra

Spojení s imperialistickými mocnostmi

Spolupráce spiklenců s titovskou agenturou

Nepřátelská činnost spiklenců uvnitř komunistické strany

Úkoly k textu:

- 1) Žáci si přečtou nadpisy z výslechu obžalovaného (Rudé právo, 21.11. 1952) a pokusi se formulovat zločiny, kterých se měl dopustit.
- 2) Žáci porovnájí proces Horákové se Slánským (obvinění, postoj ke KSČ a únoru 1948, jejich vztah k SSSR)? Co bylo stejné, co rozdílné?

III. „Pracující lid vyjadřuje své rozhořčení“

<p>PRAHA 2. června (RP)</p> <p>Všechen lid Československé republiky s rozhořčením sleduje proces se záškodnickou skupinou, který probíhá před státním soudem v Praze. Pracující žádají v resolucích spravedlivé a přísné potrestání zločinců, kteří napomáhají západním imperialistům v přípravách nové války proti vlastnímu národu.</p> <p>Na schůzi úsekových důvěrníků odborové skupiny v plzeňské Škodovce byla přijata tato resoluce: »Naše domácí a zahraniční reakce se domnívá, že dělnická třída v CSR bude shovívavě přihlížet jejím velezrádným rejdům. My, zaměstnanci Škodových závodů v Plzni, nechceme již nikdy návrat kapitalistických vykořisťovatelů a</p>	<p>nového Mnichova. Proto také rozhodně žádáme, aby bylo tvrdě zúčtováno se všemi zrádci národa podle slov našeho presidenta soudruha Klementa Gottwalda: »Republiku si nikým rozvracet nedáme!« — My škodováci odpovídáme na rejdy reakce rozvinutím soutěže o nejlepšího dělníka, technika a pracovní úsek.«</p> <p>Zaměstnanci národního podniku Viněna, závod Josefa Hybeše v Brně, píší v resoluci: »Jsmo pobouřeni nad tím, že tato kapitalistická společnost Horákové a spol. by neváhala použít i cizí ozbrojené moci, aby těžce a krví vykoupenou svobodu pracujícího lidu Československa zaprodala imperialistům.</p> <p>V zájmu udržení míru na celém světě a štěstí všech, v zájmu</p>	<p>záchrany života našich lidí, žádáme nejtěžší tresty pro tyto zrádce, našeho národa a přísluho-vače osnovatelů nové války.</p> <p>Sledujeme bedlivě celý proces a výslechy jednotlivých obžalovaných a nikdy nepřipustíme, aby zrádci podobného druhu ohrožovali naši lidově demokratickou republiku. Tak jako bdíme a ostražitě hlídáme naše závody, tak také bdíme a ostražitě střežíme náš veřejný život a jsme vždy připraveni pomáhat očistit národ od zrádců a špiónů, budovat a posílit mír.«</p>
--	--	--

(Rudé právo, 3. červen 1950)

Úkoly k textu:

Žáci si přečtou text a zodpoví následující otázky:

- 1) Sledovali lidé průběh politických procesů? Proč myslíte, že ano/ne?
- 2) Jaký měli lidé názor na politické procesy?
- 3) Jakým způsobem svůj názor projevovali?
- 4) Proč žádali nejpřísnější tresty?
- 5) Jak chtěli podle textu předejít podobným spiknutím?

IV. Totalitní jazyk

- 1) Žáci si znova přečtou všechny citované úryvky a podtrhnou v nich klíčová slova totalitního jazyka. Pokusí se je roztrždit do dvou skupin: na ty, co označovaly správné/pozitivní (např. lid, revoluční, lidově demokratický) a ty špatné/negativní a nepřátelské (např. západ, kapitalismus, buržoazie ...).
- 2) Žáci se pokusí formulovat, jak na ně totalitní jazyk působí. Mohl manipulovat?

Didaktické cíle:

- ❖ Žák dokáže analyzovat a interpretovat historické prameny.
- ❖ Žák je schopen posoudit politické procesy z různých perspektiv (obžalovaný, prokurátor, lid).
- ❖ Žák rozvíjí schopnost empatie a sociální inteligenci.
- ❖ Žák rozumí základním pojmům totalitního jazyka a je schopen je vysvětlit.
- ❖ Žák si je vědom možnosti ovlivnit veřejné mínění prostřednictvím médií.